Διαδικασία Δ.5-ΙΙ: Τροποποίηση Πράξης μετά την 31.12.2025 βάσει της Υπουργικής Απόφασης περί Δαπανών Ήσσονος Αξίας

1. Σκοπός

Ο σκοπός της Διαδικασίας είναι ο χειρισμός των μεταβολών σε στοιχεία της Πράξης μετά την 31-12-2025 που αφορούν στην χρηματοδότηση δαπανών ήσσονος αξίας.

2. Πεδίο εφαρμογής

Η Διαδικασία εφαρμόζεται σε Πράξεις του ΕΠΑ 2021-2025 οι οποίες δεν έχουν ολοκληρωθεί ως προς το φυσικό και οικονομικό τους αντικείμενο έως την 31η.12.2025 και στο πλαίσιο υλοποίησής τους προκύπτουν δαπάνες ήσσονος αξίας, όπως αυτές ορίζονται στην υπ' αριθμ. 49700/01.04.2026 Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός δαπανών ήσσονος αξίας που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) 2021-2025» (Β' 1797), οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για την ολοκλήρωση των έργων και δύνανται να βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου Προγράμματος, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη ολοκλήρωσή τους.

3. Θεσμικό πλαίσιο

- Νόμος 5264/2025 «Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις» (Α΄239), ιδίως τις παρ. 1 έως 3 του άρθρου 42.
- Η με αρ. 49700/26.03.2026 Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός δαπανών ήσσονος αξίας που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) 2021-2025» (Β' 1797) (εφεξής **«ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας»**).
- Η με αρ. 62564/04.06.2021 (Β' 2442) Υπουργική Απόφαση «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου - Κανόνες Επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΠΑ 2021-2025» και ιδίως το άρθρο 17.
- Η με αρ. πρωτ. 126518/22-11-2021 (Β' 5524) Υπουργική Απόφαση «Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης».

4. Περιγραφή

4.1 Ορισμός και κατηγορίες δαπανών ήσσονος αξίας

Ως δαπάνες ήσσονος αξίας για την εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 42 του ν. 5264/2025 σύμφωνα και με την ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας νοούνται οι πρόσθετες, συμπληρωματικές ή απολύτως αναγκαίες δαπάνες, οι οποίες δεν μεταβάλλουν ουσιωδώς το φυσικό αντικείμενο, το χρονοδιάγραμμα ή τον προϋπολογισμό του έργου και απαιτούνται για την ομαλή και σύννομη ολοκλήρωσή του.

Οι κατηγορίες δαπανών ήσσονος αξίας που προβλέπονται στην παρ. 2 του αρ. 2 της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας, καθώς και τα κατ' ελάχιστον δικαιολογητικά που αποτελούν την τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση της αναγκαιότητας τροποποίησης της πράξης είναι:

Πίνακας 1: Κατηγορία Δαπανών Ήσσονος Αξίας και έγγραφα τεκμηρίωσης

Κατηγορία Ήσσονος		**Κατ' ελάχιστον επισυναπτόμενο έγγραφο**
α.	δαπάνες από ρήτρες αναθεώρησης τιμών	σχέδιο Ανακεφαλαιωτικού Πίνακα Εργασιών (ΑΠΕ), εφόσον απαιτείται, Πίνακα Διαχωρισμού Εργασιών τριμήνων, Πίνακα Υπολογισμού Αναθεώρησης σύμφωνα με τους κωδικούς αναθεώρησης κ.α.
β1.	δαπάνες για αρχαιολογικές έρευνες	αλληλογραφία με την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων (ΕΦΑ) από την οποία να προκύπτει η εκτίμηση των απαιτούμενων δαπανών.

β2.	άλλες υποχρεωτικές παρεμβάσεις που επιβάλλονται από αρμόδιες αρχές	Η περίπτωση «άλλες υποχρεωτικές παρεμβάσεις» δύναται να αφορούν σε: 1. ΦΠΑ που δεν έχει συμπεριληφθεί στον αρχικό π/υ του υποέργου Δύναται να προστίθενται επιπλέον περιπτώσεις υποχρεωτικών παρεμβάσεων, κατόπιν έγγραφου τεκμηριωμένου αιτήματος από την ΥΔ και εισήγησης από τη ΔιΔιΕΠ. Σε περίπτωση προσθήκης νέα περίπτωσης ενημερώνονται αρμοδίως οι ΥΔ και οι Δικαιούχοι με ανάρτηση του επικαιροποιημένου Πίνακα 1 στην σελίδα του ΕΠΑ και στο ΟΠΣ ΕΠΑ.
γ.	δικαιώματα προαίρεσης	έγγραφο που τεκμηριώνει την πρόθεση ενεργοποίησης του όρου της προαίρεσης. Αναφορά στο οικείο άρθρο της διακήρυξης και της Σύμβασης (με αναφορά στους ΑΔΑΜ, ΑΔΑ), όπου προκύπτει ότι προβλέπεται το δικαίωμα προαίρεσης.
δ.	δαπάνες Ο.Κ.Ω.	αίτημα του Αναδόχου προς τον αρμόδιο φορέα, εφόσον έχει διαπιστωθεί εμπλοκή του Ο.Κ.Ω.
ε.	υπερημερία κυρίου του έργου	έγγραφη όχληση του Αναδόχου στον κύριο του έργου.
στ.	βλάβες από πρωτόκολλο θεομηνίας	έγγραφη, τεκμηριωμένη δήλωση του αναδόχου στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

4.2 Ύψος Δαπανών Ήσσονος Αξίας

Σύμφωνα με το ΣΔΕ, οι Πράξεις παρακολουθούνται σε επίπεδο πραγματικής υλοποίησής τους, ήτοι με την ανάληψη των Νομικών Δεσμεύσεων (ΝοΔε) ο προϋπολογισμός των υποέργων σε επίπεδο Τεχνικού Δελτίου Πράξης (ΤΔΠ) επικαιροποιείται στο ύψος των ΝοΔε.

Στο πλαίσιο αυτό, τυχόν υπόλοιπο που προκύπτει σε επίπεδο Πράξης,

- είτε επειδή την 31η.12.2025 οι προϋπολογισμοί των υποέργων στο ΤΔΠ δεν είχαν επικαιροποιηθεί στο ύψος των ΝοΔε που είχαν αναληφθεί,
- είτε επειδή οι ΝοΔε αναλαμβάνονται μετά την 1.1.2026 και εν συνεχεία επικαιροποιούνται οι προϋπολογισμοί των υποέργων στο ΤΔΠ στο ύψος των ΝοΔε,

κατόπιν τροποποίησης της Απόφασης Ένταξης, επιστρέφεται στο Πρόγραμμα και δύναται να διατίθεται μόνο σε κατηγορίες δαπανών που προβλέπονται στην ΥΑ Ήσσονος Αξίας.

Ανώτατο όριο δαπανών προγράμματος

Σύμφωνα με την ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας, το συνολικό ποσό των δαπανών ήσσονος αξίας σε ένα ΤΠΑ/ΠΠΑ, δεν δύναται να υπερβαίνει, το συνολικό προϋπολογισμό του Τομεακού ή Περιφερειακού Προγράμματος της περιόδου 2021-2025 ή το σύνολο του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων, μέχρι τις 31-12-2025, του ΤΠΑ/ΠΠΑ της περιόδου 2021 – 2025.

(Α) Για τα ΤΠΑ και ΠΠΑ που έκαναν χρήση ορίου υπερδέσμευσης έως του 130% του αρχικού προϋπολογισμού του Προγράμματος, ως **ανώτατο όριο δαπανών προγράμματος** ορίζεται το μέγιστο μεταξύ, (α) του αρχικού προϋπολογισμού του ΤΠΑ/ΠΠΑ ή (β) του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων μέχρι την 31-12-2025. Με ευθύνη της ΔιΔιΕΠ καταχωρείται στο ΟΠΣ ΕΠΑ το απαιτούμενο **όριο υπερδέσμευσης σε επίπεδο προγράμματος** προκειμένου να προκύπτει το ανώτατο όριο δαπανών προγράμματος.

(Β) Για τα ΤΠΑ που έκαναν χρήση ορίου υπερδέσμευσης πλέον του 130% του αρχικού προϋπολογισμού του Προγράμματος, το **ανώτατο όριο δαπανών προγράμματος** ορίζεται και παρακολουθείται διακριτά για το όριο έως του 130% και για το επιπλέον όριο που δόθηκε βάσει συγκεκριμένης Υπουργικής Απόφασης.

Προκειμένου να καθοριστεί το ανώτατο όριο δαπανών προγράμματος θα πρέπει να προηγηθεί ενημέρωση της ΔιΔιΕΠ από την αρμόδια ΥΔ για την πορεία υλοποίησης του επιπλέον ορίου υπερδέσμευσης. Ειδικότερα

απαιτείται η υποβολή του Πρότυπου Εντύπου Δ11 Ε1 «Αίτημα χρήσης/τροποποίησης/υπερδέσμευσης» (βλ. Διαδικασία Δ11). Το έγγραφο θα έχει απολογιστικό χαρακτήρα ως προς το επιπλέον όριο υπερδεύσμευσης καθώς στο σημείο Β) πλέον των στοιχείων που αποτυπώνονται στο πρότυπο έγγραφο (ποσοστό επιπλέον ορίου ανά Υπουργική Απόφαση που ενέκρινε το επιπλέον όριο, Άξονας Προτεραιότητας που αφορά κλπ) η Υπηρεσία Διαχείρισης θα αποτυπώνει:

- την/τις προσκλήσεις που έχουν εκδοθεί κατόπιν χορήγησης του επιπλέον ορίου υπερδέσμευσης,
- το ύψος των π/υ των εντάξεων,
- το ύψος των ΝοΔε που έχουν αναληφθεί.

Τυχόν υπόλοιπο που προκύπτει από την επικαιροποίηση στοιχείων πράξης που εντάχθηκε βάσει επιπλέον ορίου υπερδέσμευσης θα δύναται να διατίθεται μόνο για κατηγορία δαπάνης ήσσονος αξίας αυτών των πράξεων και όχι σε άλλες πράξεις του ΤΠΑ.

Επισημαίνεται ότι για τα ΤΠΑ που αποτελούνται από περισσότερα από ένα προγράμματα, ο προϋπολογισμός παρακολουθείται σε επίπεδο συνόλου των Υπο-προγραμμάτων που το απαρτίζουν.

4.3 Υποβολή Αιτήματος αύξησης π/υ υποέργου/ων Πράξης βάσει ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας

Η ανάγκη τροποποίησης της Πράξης και ειδικότερα του **Τεχνικού Δελτίου Πράξης (ΤΔΠ)** [Έντυπο Δ1 Ε2] **ή/και της Απόφασης Ένταξης [Έντυπο Δ2 Ε4]** για την αύξησης π/υ υποέργου/ων Πράξης για κατηγορία δαπάνης του Πίνακα 1, εκκινεί από τον Δικαιούχο ο οποίος υποβάλλει[1] νέα έκδοση του ΤΔΠ και τεκμηριώνει τους λόγους τροποποίησης των στοιχείων της Πράξης.

Επισημαίνεται η πληρότητα των πεδίων Α.25.– Α.29 «Αντικείμενο Τροποποίησης/ Επικαιροποίησης ΤΔΠ» του οδηγού Δ1 Οδ1 και ειδικά του πεδίου Α.29 «Συνοπτική Περιγραφή τροποποίησης/επικαιροποίησης» όπου ο Δικαιούχος αναφέρει συνοπτικά, μεταξύ άλλων:

- τον κωδικό του ΥΕ στο ΟΠΣ που αφορά η τροποποίηση και η διάθεση ποσού βάσει ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας,
- τον τίτλο του υποέργου,
- την κατηγορία δαπάνης σύμφωνα με την ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας,
- την αιτούμενη αύξηση του Π/Υ του υποέργου λόγω κατηγορίας δαπάνης που εμπίπτει στην ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας (είτε τροποποιείται ο συνολικός προϋπολογισμός της πράξης, είτε όχι).

Ο Δικαιούχος επισυνάπτει:

(α) το **Αίτημα Τροποποίησης Πράξης /Απόφασης Ένταξης [Έντυπο Δ5 Ε1]**, όπου αναφέρει ότι έχει ελέγξει το πλαίσιο εφαρμογής της υπ' αριθμ. 49700/01.04.2026 ΥΑ, ότι το αίτημά του πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ΥΑ και επισημαίνει την κατηγορία της δαπάνης ήσσονος αξίας που αφορά το αίτημά του,

(β) τα **απαιτούμενα έγγραφα και δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν** την κατηγορία δαπάνης (βλ. Πίνακα 1), προκειμένου να αξιολογηθεί η πρόταση τροποποίησης.

4.4 Εξέταση αιτήματος από την ΥΔ

Η ΥΔ εξετάζει το αίτημα τροποποίησης ως προς την εφαρμογή της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας και ιδίως ως προς το ότι:

- οι δαπάνες αφορούν σε πρόσθετες, συμπληρωματικές ή απολύτως αναγκαίες δαπάνες, οι οποίες δεν μεταβάλλουν ουσιωδώς το φυσικό αντικείμενο, το χρονοδιάγραμμα ή τον προϋπολογισμό του (υπό) έργου και απαιτούνται για την ομαλή και σύννομη ολοκλήρωσή του (άρθρο 1, ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας).
- οι δαπάνες αφορούν σε κατηγορίες δαπανών ήσσονος (βλ. Πίνακα 1) (άρθρο 2, ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας),

[1] *Βλ. Διαδικασία 2 σχετικά με το ποιοι χρήστες του ΠΣ ΕΠΑ έχουν δικαίωμα υποβολής ΤΔΠ ή νέας έκδοσης αυτού.*

- τα οικονομικά στοιχεία του Προγράμματος (άρθρο 3, ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας).

Η ΥΔ εξετάζει την πρόταση τροποποίησης και δύναται:

α) να κάνει αποδεκτή την πρόταση τροποποίησης του ΤΔΠ, εφόσον αξιολογεί ότι το αίτημα τροποποίησης πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας και προετοιμάζει τη **Λίστα Ελέγχου Ήσσονος («ΛΕΗ») [Έντυπο Δ5.ΙΙ ΛΕ1]** για την Πράξη, συμπληρώνοντας τα στοιχεία των υποέργων που εισηγείται θετικά *(Ενέργεια: Οριστικοποίηση).*

Η λίστα ΛΕΗ υπογράφεται αρμοδίως από το στέλεχος της ΥΔ που αξιολόγησε το αίτημα και τον προϊστάμενο της μονάδας/ΥΔ.

β) να απορρίψει την πρόταση τροποποίησης του ΤΔΠ, εφόσον αξιολογεί ότι το αίτημα τροποποίησης δεν πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας *(Ενέργεια: Απόρριψη)*. Η κατάσταση του δελτίου εμφανίζεται ως «Απορριφθέν» και η ΥΔ ενημερώνει εγγράφως τον Δικαιούχο για τους λόγους απόρριψης συμπληρώνοντας το έντυπο **«Απόρριψη Αιτήματος Τροποποίησης Πράξης» [Έντυπο Δ5 Ε3]**, το οποίο υπογράφεται από τον Νόμιμο Εκπρόσωπο (βλ. Διαδικασία Δ5).

γ) να επιστρέψει την πρόταση τροποποίησης του ΤΔΠ στον Δικαιούχο για διορθώσεις/συμπληρώσεις, εφόσον το αίτημα επιδέχεται συμπλήρωσης *(Ενέργεια: Επιστροφή).* Στην περίπτωση αυτή, η ΥΔ υποχρεωτικά συμπληρώνει το πεδίο «σύντομο μήνυμα προς τον αποδέκτη του δελτίου» με το λόγο επιστροφής και τις διορθώσεις/συμπληρώσεις που κρίνει απαραίτητες, προς ενημέρωση του Δικαιούχου. Η κατάσταση του δελτίου στο ΠΣ ΕΠΑ εμφανίζεται ως «Επιστροφή». Ο Δικαιούχος ενημερώνεται μέσω του ΠΣ ΕΠΑ για το λόγο επιστροφής του δελτίου και τις διορθώσεις/συμπληρώσεις που απαιτούνται.

4.4.1 Έγκριση ΤΔΠ που επιφέρει αύξηση του π/υ πράξης

Εφόσον πρόταση τροποποίησης του ΤΔΠ που εγκρίνεται από την ΥΔ επιφέρει αύξηση του π/υ πράξης, η αρμοδίως υπογεγραμμένη λίστα ΛΕΗ (σε μη επεξεργάσιμη μορφή, pdf), επισυνάπτεται στο ΤΔΠ και τίθεται ως κατηγορία εγγράφου «Έλεγχος ΥΔ».

Με την επισύναψη, αίρεται ο έλεγχος «**TDP_224** "Από 1-1-2026 δεν επιτρέπεται αύξηση στην Συνολική ΔΔ ΠΔΕ ή Επιλέξιμη ΔΔ ΕΠΑ σε ενταγμένη πράξη στο ΕΠΑ 2021-25 (Ν 5264/2025)».

4.4.2 Έγκριση προσθήκη νέου υποέργου στην πράξη

Εφόσον από την εφαρμογή της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας προκύπτει η ανάγκη προσθήκης νέου υποέργου, η ΥΔ αποστέλλει σχετικό αίτημα μέσω helpdesk προς την ΔιΔιΕΠ. Με την έγκριση του αιτήματος αίρεται ο έλεγχος «**TDP_223** "Από 1-1-2026 δεν επιτρέπεται η εισαγωγή νέου Υποέργου σε ενταγμένη πράξη στο ΕΠΑ 2021-25 (Ν 5264/2025)».

Σχετικώς, η Υπηρεσία Διαχείρισης αποστέλλει το ακόλουθο τυποποιημένο helpdesk προς την ΔιΔιΕΠ:

Υπόδειγμα Helpdesk για την προσθήκη υποέργου σε πράξη	
Τίτλος	ΕΠΑ 2021-2025 Προσθήκη Υποέργου - MIS …….
Ερώτηση	Αιτούμαστε την προσθήκη υποέργου με κωδ. ΟΠΣ ΕΠΑ … και τίτλο «……..» στο ΤΔΠ έκδοση …… Η προσθήκη υποέργου αφορά στην κατηγορία ήσσονος …, βάσει του Πίνακα 1 της Διαδικασίας Δ5.ΙΙ.

Η ΥΔ ενημερώνεται για την άρση του ελέγχου μέσω της ολοκλήρωσης του helpdesk.

4.5 Συνολικός π/υ - Εξέταση αιτήματος από την ΥΔ

Η ΥΔ τηρεί χρονολογικό αρχείο ως προς την εξέταση των αιτημάτων, στα πρότυπα της **ΛΕΗ [Έντυπο Δ5.ΙΙ ΛΕ1],** σε επίπεδο προγράμματος και για το σύνολο των πράξεων και των υποέργων που αξιολογεί είτε θετικά και εγκρίνει δαπάνες κατ' εφαρμογή της ΥΑ Δαπανών Ήσσονος Αξίας είτε αρνητικά και απορρίπτει αιτιολογημένα το εκάστοτε αίτημα. Η λίστα αποστέλλεται στη ΔιΔιΕΠ στις αρχές κάθε μήνα, εντός του πρώτου δεκαημέρου.

4.6 Έκδοση τροποποίησης Απόφασης Ένταξης

Σε περίπτωση αποδοχής τροποποίησης του ΤΔΠ που επιφέρει τροποποίηση της Απόφασης Ένταξης της Πράξης, η ΥΔ εισηγείται στον νόμιμο εκπρόσωπο τις τροποποιήσεις και την έκδοση τροποποιημένης Απόφασης Ένταξης με συνημμένο το ΤΔΠ.

Η τροποποίηση της Απόφασης Ένταξης υπογράφεται από το αρμόδιο όργανο και στη συνέχεια η ΥΔ οριστικοποιεί το δελτίο στο ΠΣ ΕΠΑ καταχωρώντας τα στοιχεία πρωτοκόλλου.

Η τροποποίηση της Απόφασης Ένταξης δημοσιεύεται με όμοιο τρόπο με την αρχική Απόφαση Ένταξης και αναρτάται στο Πρόγραμμα Διαύγεια.

Οι τροποποιήσεις στοιχείων των ενταγμένων Πράξεων, σε καμία περίπτωση δεν αναιρούν ή μεταβάλλουν τις υποχρεώσεις των Δικαιούχων που ρητά αναφέρονται στην αρχική Απόφαση Ένταξης ή όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν και τους δεσμεύουν καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των Πράξεων, ανεξάρτητα από το πλήθος και το είδος των αλλαγών των στοιχείων των Πράξεων που πραγματοποιούνται.

Σε περίπτωση απόρριψης της τροποποίησης της Πράξης ο Δικαιούχος δεσμεύεται να υλοποιήσει την Πράξη σύμφωνα με την εν ισχύ Απόφαση Ένταξης.

5. Σχετικά έντυπα

Κωδικός	**Περιγραφή**
Δ5-ΙΙ ΛΕ 1	Λίστα Ελέγχου Ήσσονος

Στη Διαδικασία αυτή, χρησιμοποιούνται και τα τυποποιημένα έντυπα της Διαδικασίας 1: «Ενεργοποίηση προγράμματος και έκδοση πρόσκλησης για υποβολή προτάσεων», της Διαδικασίας 2: «Επιλογή και Έγκριση Έργου», της Διαδικασίας 5: «Τροποποίηση Πράξης / Απόφασης Ένταξης» και της Διαδικασίας 11: «Παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση των ΤΠΑ/ΠΠΑ».

Κωδικός	**Περιγραφή**
Δ1 Ε2	Τεχνικό Δελτίο Πράξης (ΤΔΠ)
Δ1 Οδ 1	Οδηγίες συμπλήρωσης Τεχνικού Δελτίου Πράξης
Δ2 Ε4	Απόφαση Ένταξης / Τροποποίησης Πράξης
Δ2 Οδ 1	Οδηγός συμπλήρωσης Απόφασης Ένταξης/Τροποποίησης
Δ5 Ε3	Απόρριψη Αιτήματος Τροποποίησης Πράξης
Δ11 Ε1	Αίτημα χρήσης ορίου υπερδέσμευσης σε ΑΠ του ΠΑ